

M^m

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 147 • OCAK 2009

5

5.00 TL • ISSN:1307-6620

- *Türk Ticaret Kanunu vakit geçirmeden yasallaşmalı*
- *Ekonomide 2009 yılı, 2008'i aratacak*
- *Büyüme sürecinin sonuna gelindi*
- *Hazine 20 milyar daha borçlanacak*

ISSN 1307-6620

Ekonomik Rapor

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi

tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Yönetim Yeri

Gençlik Caddesi No:107

06570 Anıttepe - ANKARA

Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)

Fax: (0.312) 232 50 73

http: www.turmob.org.tr

e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Gurup Matbaacılık A.Ş.

İstanbul Yolu Trafo Karşısı

Varlık/ANKARA

Tel: (0.312) 384 73 44

Basım Tarihi : 09 Ocak 2009

Basım Yeri : Ankara

ISSN : 1307-6620

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya tamamı alıntı yapılamaz

Yarınlara umutla, güvenle bakmak

Her yeni başlangıç, yeni umutları da beraberinde getirir. Her yılın başlangıcı, tüm insanlara umut veriyor. Elbette umutlu olmalıyız, kararlı olmalıyız ve yarınlara güvenle bakmalıyız.

Sağlıklı kararlar almak için, yarınlara umutla bakmanın yanı sıra, içinde bulunduğumuz sorunları, sıkıntıları da göz ardı etmemeliyiz. Her zaman objektif bakma yeteneğimiz, önümüzü aydınlatan fenerimiz olacaktır. Zaten objektiflik, muhasebecilik, mali müşavirlik mesleğinin temel kriterlerinden birisi.

2009 yılına umutla girsek de, biliyoruz ki, önümüzdeki bir yıl sıkıntılı bir süreç olacaktır. Yaşanan ekonomik kriz toplumun tüm kesimlerini olduğundan daha fazla muhasebeci ve mali müşavirleri etkileyecektir. Bu sıkıntılı sürecin etkilerini asgariye indirmede, mesleki dayanışma ve yardımlaşmanın önemi yadsınamaz.

2009 yılına, meslek örgütlenmemiz açısından baktığımızda, 19. Olağan Genel Kurulumuzla, yeni bir döneme başladık. Mesleği yarınlara, etkin, saygın, güçlü bir şekilde taşımak için hedeflerimiz var ve umutlarımız var. Omuz omuza yarınlara yine güvenle yürüyeceğiz.

Tüm dostlarımızın yeni yılını kutlar, sağlık, başarı ve esenlikler getirmesini dileriz.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Başkan Yardımcısı

TÜRMOB Genel Başkanı Türker'i ziyaret eden, BDDK Başkanı Bilgin;

Mevzuatta esneyebildiğimiz kadar esneklik sağlayacağız

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Başkanı Tefvik Bilgin TÜRMOB Genel Başkanı Dr. Masum Türker'i ziyaret ederek, TÜRMOB Genel Başkanlığına seçilmesinden dolayı kutladı.

Ziyarete, BDDK Başkanı Tefvik Bilgin yaşanan finansal krizin tüm dünyayı etkilediğini belirterek, "Bu kriz finansal mimariyi yeni baştan şekillendirmektedir. Finansal mimarı tüm kurum ve kurullarıyla yeniden şekilleniyor. Bu şekillenmeye uygun olarak Türk finans sektörü de gerekli çalışmaları yapmak durumundadır.

Yeni finansal mimari muhtemel

kaçakları en aza indirecek düzenleme ve izlemeye büyük önem veren ve ilgili kurumlar arası diyalogu şart ve zorunlu kılan bir yapıda olacaktır. Koordinasyon ve veri alımı yetersiz, benzer hedefleri paylaşmayan yapıların krizlerden başarılı çıkması imkansızdır.

Kurum olarak temel misyonumuz da tasarrufların korunması ile ilgili mekanizmaların sağlığını sürdürmektir. Buradaki başarının sırrı da

yetkin bir özel sektör, kaliteli bir bürokrasi, şeffaf piyasalar ve evrensel özellikte düzenleme, denetleme ve yaptırım olacaktır.

Türk bankacılık sistemi yüz yılda bir görülebilecek bu kriz ortamında önemli bir sınav vermektedir. Mevzuatta esneyebildiğimiz kadar esneklik sağlayacağız. Yakın zamanda bankacılık sektörüne yönelik yeni açıklamamızda olacaktır.

TÜRMOB'la sıkı işbirliği içerisinde

de yeni dönemde de çalışmalarımızı sürdürme düşüncesindeyiz. Türk mali sisteminin ve finans sisteminin gelişmesinde TÜRMOB önemli görevler üstlenmektedir ve başarılı çalışmalar yapmaktadır. İşbirliğimizi artırarak devam ettireceğiz” dedi.

TÜRMOB Genel Başkanı Dr. Masum Türker konuşmasında yaşanan kriz ortamında BDDK'nın oldukça önemli görevler üstlendiğini ve bugüne kadar başarıyla görevini yaptığını söyledi. Türker, “Yaşanan kriz, finans sektörü üzerinde büyük ve önemli tahribatlar

yaptı. 13 Ekim 2008 tarihinde Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından finansal araçlar standardında gerçekleştirilen düzenleme ile muhasebe standartlarında bir esneklik sağlandı. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu 31 Ekim 2008 tarihinde yapmış olduğu mevzuat değişiklikleri ile ülkemizde uygulanan standartlara adapte etti. Uluslararası alanda yapılan ve kabul gören bu düzenlemeyi, BDDK'da ülkemize adapte etti. Bankacılık sistemimiz bu düzenleme ile krizin yarattığı tahribata karşı önemli esneklik kazandı.

TÜRMOB yaşanan krizi ciddiye almakta ve bu amaçla çalışmalar yapmaktadır. Oluşturduğumuz kriz masası krizin ortaya koyacağı tahribatların asgariye indirilmesi amacıyla mikro ve makro ekonomi politikaları üretmeyi hedeflemiştir. Üreteceğimiz politikalar uygulamacıların görüşlerinin, karar alıcılara ulaştırılmasında önemli bir misyon üstlenecektir.

Bu dönemde Eximbank'ın sektörel bazda ve bölgesel olarak ülke kredisi anlamında devreye girmesi ihracatı artıracaktır.” dedi.

Yeni Türk Ticaret Kanunu vakit geçirilmeden yasalaşmalı

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşmelerine başlanacak olan Türk Ticaret Kanunu değerlendiren TÜRMOB Genel Başkanı Dr. Masum Türker, tasarının Türk ticaret hayatına yeni bir perspektif ve çağdaş bir yaklaşım sunacağını söyledi.

TÜRMOB Genel Başkanı Dr. Masum Türker yaptığı yazılı açıklamada, “ Ülkelerin yabancı sermayeyi çekebilmesi, rekabet piyasalarında güç olarak yer alabilmeleri için tam şeffaflığa dayalı uluslararası standartları uygulamaları gerekiyor. Türk Ticaret Kanunu tasarısı, uluslararası muhasebe standartlarının, uluslararası finansal raporlama standartlarının ve Türkiye muhasebe standartlarının uygulanmasını hüküm altına almakta, kapalı pazarlara özgü standartlardan, AB ülkelerinde ve ABD’de olduğu gibi uluslararası standartlara geçilecektir.

Böylesi bir düzenleme, ticari hayatta şeffaflığın artmasına ve güvenin sağlanmasına büyük katkı sağ-

layacaktır. Tasarı ile ülkemiz uluslararası ticaret piyasalarının ve para piyasalarının güvenilir bir partneri olacaktır. G-20 sonuç bildirgesinde yer alan muhasebe kayıtlarında tam şeffaflık ve uyum da sağlayacaktır.

Düzenleme, çağdaş bir ticari yaklaşımla beraber, rekabet piyasalarında ülkemizin güç olmasını sağlayacaktır. Şeffaflık ortamı ile birlikte kayıtdışı ekonomiyle mücadelede de önemli bir mesafe kaydedilecektir.

TÜRMOB, yeni Türk Ticaret Kanunu’nun getirdiği yenilikler ve uygulanmasının başarıyla gerçekleşmesi için 2 yıldır yoğun bir şekilde mensuplarını eğitim çalışmasına tabi tutmaktadır. Meslek mensuplarımız, uluslararası muhasebe

ve denetim standartlarını yeni Türk Ticaret Kanununun uygulamaya girmesiyle birlikte tüm işletmelerde başarılı bir şekilde uygulayacaklardır. Bu uygulamanın eğitim süreci ve alt yapısı oluşturulmuştur.

TÜRMOB bünyesinde oluşturulan, Türkiye Denetim Standartları Kurulu’da, denetim standartlarını hazırlayarak yayınladı. Bu standartlarda uygulanacaktır ve denetim standardı ihtiyacını karşılayacaktır. Bu uygulamalarla birlikte şeffaflık ve yeknesaklık sağlanacaktır.

Türk özel sektörünü çağdaş bir düzeye getirerek, küresel düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan düzenlemenin, kısa sürede yasalaşarak uygulamaya girmesini istiyoruz” dedi.

**TÜRMOB Genel Başkanı Türker'den
Sanayi ve Ticaret Bakanı Çağlayan'a mektup;**

Cansuyu kredisini vergi borcu olanların kullanma yolu açılsın

TÜRMOB Genel Başkanı Dr. Masum Türker, Sanayi ve Ticaret Bakanı Zaffer Çağlayan'a bir mektup yazarak, Cansuyu Kredi Destek Programı uygulamasından, vergi borcu nedeniyle yararlanamayan KOBİ'lerimiz ile esnaf ve sanatkarlarımızın da yararlanmasını istedi.

TÜRMOB Genel Başkanı Türker, Cansuyu Kredi Destek Programları ile KOBİ'ler ve imalatçı esnaf sanatkarlara sağlanan destekten büyük memnuniyet duyduğunu söyledi. Mektupda, yaşanan krizden dolayı zor durumda bulunan, KOBİ'ler ile esnaf ve sanatkarlarımız için açılacak her kredi imkanı büyük öneme sahip olduğu vurgulandı.

Düşükleri zor durumdan dolayı,

vergi borçlarını ödeyemeyen işletmelerin, Cansuyu kredisinden yararlanamadıklarını belirterek, "vergi borcu bulunan bu işletmelerimi-

ze de kredi verilmesi ve vergi borcunun verilen krediden mahsup edilmesi yolunun açılması yerinde bir uygulama olacaktır."dedi.

Ekonomide 2009 yılı, 2008'i aratacak

Küresel ekonomide, 2008 yılına göre 2009 yılı daha zor geçecek. 2009 yılının tamamına resesyonun hakim olması ve büyüme sürecinin ancak 2010 yılından itibaren başlaması bekleniyor.

Geçtiğimiz Ağustos ayında ABD’nde konut finansman piyasasında bir finansal kriz niteliğinde patlak veren ve giderek derinleşerek küresel bir nitelik kazanan ekonomik krizi önceden sıhhatli bir biçimde tahmin eden ve ekonomi çevrelerinde görüşlerine değer verilen Prof. Nouriel Roubini’ye göre içinde bulunduğumuz 2009 yılı geçtiğimiz yıla göre daha kötü bir yıl olacak ve tüm yılı kapsayan bir resesyon (ekonomik daralma) dönemi yaşanacak.^[1] Prof. Roubini’ye göre 2010 yılı içinde tekrar pozitif büyüme süreci içine girilebilecek. Küresel krizle ilgili olarak Prof. Roubini özellikle ABD’ndeki finansal kuruluşların sermayeleri-

nin çok daha hızlı ve kapsamlı bir biçimde arttırılması ve ayrıca zor duruma düşmüş ve iflas tehlikesiyle karşı, karşıya kalmış hanehalklarının borç yüklerinin azaltılması için bir planlama yapılması gerektiği hususlarına işaret ediyor.

Hernekadar yakın geçmiş dönemde yatırımcıların daha güvenli yatırım alanlarına yönelmeleri sonucu dolar değer kazanmışsa da, bu alanda doların gelecekteki değerini belirleyecek çeşitli faktörler bulunduğu hususuna işaret eden Prof. Roubini, Japonya ve Avrupa’daki durgun ekonomik görünümün, faiz hadlerinin dolar üzerindeki etkisini daha zayıf hale getirdiğini ifade ediyor ve fiiliyatta FED’in para musluklarını çılginca

açmasının bir sonucu olarak, doların daha ileriki dönemlerde zayıflayacağı tahmininde bulunuyor.

Firmaların borçluluk oranlarını düşürme (deleveraging) sürecinin devam edeceği ve bu süreç içerisinde aynı anda bini aşkın hedge fonun batışına tanık olabileceğimiz tahmininde bulunan Prof. Roubini, bir diğer önemli kaygı kaynağını da yeni yükselen piyasa ekonomilerinin oluşturduğu hususuna dikkat çekiyor. Bunlardan bir düzinesinin olası bir finansal kriz eşliğinde olduğunu ileri süren Roubini bu ülkeler kapsamında yeni yükselen Avrupa ekonomileri içinde Letonya, Estonya, Litvanya, Macaristan, Bulgaristan, Romanya, Türkiye ile Ukrayna’nın, Asya’da Pakistan,

Endonezya ve Güney Kore'nin ve Latin Amerika'da da Arjantin ve Venezüella'nın adlarını sıralayarak, Ekvator'un zaten borçlarını ödeyemez duruma düşmüş olduğunu belirtiyor.

Prof Roubini hisse senedi ve emtia piyasaları hakkında da, önümüzdeki birkaç aylık dönem için kötümser bir tablo çiziyor ve bu piyasalarda fiyatların daha yüzde 15-20 dolayında düşebileceği tahmininde bulunuyor. Bu dönemde nakit paranın ve güvenilir ülkelerin hazine bonalarının en güvenilir yatırım araçları olduğu fikrini taşıyan Roubini, 2009 yılı sonlarına doğru, tünelin ucunda ışık gözükmeye halinde, yatırımcıların tekrar riskli menkul kıymetlere yönelebileceklerini söylüyor.

Diğer taraftan Uluslararası Para Fonu da (IMF) Kasım ayında güncelleyerek yayınlamış olduğu "Dünya Ekonomik Görünümü" Raporunda^[2], küresel büyümeye ilişkin beklentilerin, finansal sektörde borçluluk oranı düşürme sürecinin devam ediyor olması ve üreticiler ile tüketici kesimde güven duygularının biraz daha kötüleşmesi nedeniyle, daha da olumsuz bir görünüm kazandığı ileri sürülüyor. Bu kapsamda dünya hasılasının 2009 yılında sadece yüzde 2.2 oranında büyüme göstereceği, ancak gelişmiş ekonomilerde hası-

lanın İkinci Dünya Savaşı izleyen dönemde ilk kez daralma sergileyeceği tahmininde bulunuluyor. Yeni yükselen piyasa ekonomilerinde ise 2009 yılında ekonomik büyüme hızının önemli ölçüde gerileyeceği, bununla beraber bu ülkeler genelinde büyümenin ortalama yüzde 5 düzeyinde gerçekleşeceği belirtiliyor.

Bu şekilde küresel ekonomik büyüme hızının 2007 yılında gerçekleşen yüzde 5 oranından, 2008 yılında da yüzde 3,75'e, 2009 yılında da yüzde 2'nin biraz üzerinde bir düzeye gerileyeceği tahmininde bulunuluyor.

Gelişmiş ülkelerde hasılanın 2009 yılında yıllık bazda dörtte bir oranında daralması bekleniliyor ki, Savaş sonrası dönemdeki ilk yıllık bazdaki daralmayı oluşturan bu küçülme 1975 ve 1982 yılında yaşanan ekonomik küçülmelerle kıyaslanabilir bir nitelik taşıyor. ABD'nde ekonomi, tüketicilerin reel ve finansal varlıklarının uğradığı önemli değer kaybı ve finansal koşullardaki sıkışmaya olan tepkileri nedeniyle daralırken, Euro Bölgesinde ekonomik hasıla finansal koşullardaki sıkışma ve güven duygularında meydana gelen kötüleşme nedeniyle yavaşlayacak. Japonya'da ise net ihracatın büyümeye olan olumlu katkısının düşmesi etkili olacak.

Yeni yükselen piyasa ekonomileri ile gelişmekte olan ülkelerin büyüme hızlarında beklenen olası yavaşlamalardan en çok, temel emtia ihracatçısı ülkelerle, dış finansman ve likidite sorunları yaşayan ülkelerin etkilenmesi bekleniliyor. Çin dahil Doğu Asya ülkelerinin küresel ekonomik yavaşlamadan daha hafif biçimde etkilenecekleri tahmin ediliyor. Bunda bu ülkelerin finansal durumlarının daha güçlü durumda bulunması, düşen emtia fiyatları sonucu ulusal ticaret hadlerinin iyileşme göstermesi ve bu ülkelerin halen makroekonomik genişletme çabalarına girişmiş olmaları başta gelen nedenler olacak.

Diğer taraftan güncelleştirilmiş Dünya Ekonomik Görünümü raporunda zayıflayan küresel talebin emtia ve petrol fiyatları üzerinde aşağı yönlü baskı oluşturduğuna değiniliyor ve IMF'nin 2009 yılı temel petrol fiyatı projeksiyonunun Ekim ayında verilen 100 dolar/varil düzeyinden 68 dolar/varil düzeyine çekilmiş olduğu belirtiliyor. Ayrıca istikrar kazanan emtia fiyatlarının ve güç kazanan ekonomik durgunluğun, 2009 yılında enflasyon düzeyinin düşük düzeyde gerçekleşmesinde önemli katkıları olacağı hususu vurgulanıyor.

Finansal krizin bugün geldiği noktada piyasaların bir varlık borçluluk oranı düşürme (deleveraging)

[1] Financial Times, 23 Aralık 2008, S.24.

[2] IMF, World Economic Outlook Update, Kasım 2008.

fasit dairesi içine girdiği, kredi faiz farklarının (spread) dayanılmaz bir şekilde yükseldiği ve belli başlı hisse senedi fiyatlarında sadece Ekim ayında yüzde 25 oranında düşüş meydana geldiği hususlarına yer veren rapor, yeni yükselen piyasa ekonomilerinin daha da olumsuz bir baskı altına girmiş olduklarına dikkat çekiyor. Ekim 2008 ayı başından buyana hükümet borçları üzerindeki faiz farklarının ikiye katlanarak 2002 yılı düzeyine ulaş-

tığı belirtilen raporda, sözkonusu ülkelerin üçte birinin eşik EMBIG endeksinde işlem gören dış borçlarının faiz farklarının 1.000 baz puanının üstüne çıktığı ve ulusal paralarının yaygın biçimde değer kaybına uğraması sonucu yeni yükselen piyasa ekonomilerinde menkul kıymet piyasalarının değerlerini, ulusal para cinsinden üçte bir oranında, dolar cinsinden ise yüzde 40 oranında kaybetmiş oldukları vurgulanıyor.

Tüm bu olumsuz görünüme rağmen IMF, küresel ekonomik görünümün ortaya koyduğu istisnai nitelikteki belirsizliğe dikkat çekerek küresel finansal koşulların ciddi boyutta aşağı yönlü riskler taşıdığı uyarısında bulunuyor. Aşağıda güncelleştirilmiş IMF Ekonomik Görünüm raporunda küresel ve önemli ekonomik bölgeler ile ülkelere ilişkin olarak yer verilen makroekonomik büyüme projeksiyonları Tablo halinde gösterilmektedir.

IMF Güncelleştirilmiş Dünya Ekonomik Görünümü Projeksiyonları (Kasım 2008)

	2006	2007	2008	2009
Dünya hasılası (% değişim)	5,1	5,0	3,7	2,2
Gelişmiş Ekonomiler	3,0	2,6	1,4	-0,3
ABD	2,8	2,0	1,4	-0,7
Euro Bölgesi	2,8	2,6	1,2	-0,5
Almanya	3,0	2,5	1,7	-0,8
Japonya	2,4	2,1	0,5	-0,2
İngiltere	2,8	3,0	0,8	-1,3
Yeni yükselen piyasa ve gelişmekte olan ekonomiler	7,9	8,0	6,6	5,1
Afrika	6,1	6,1	5,2	4,7
Merkezi ve Doğu Avrupa	6,7	5,7	4,2	2,5
Bağımsız Devletler Topl.	8,2	8,6	6,9	3,2
Gelişmekte olan Asya ülkeleri	9,8	10,0	8,3	7,1
Çin	11,6	11,9	9,7	8,5
Hindistan	9,8	9,3	7,8	6,3
Orta-Doğu	5,7	6,0	6,1	5,3
Batı Yarımküresi	5,5	5,6	4,5	2,5
Brezilya	3,8	5,4	5,2	3,0
Dünya ticaret hacmi (mal ve hizmetler)	9,4	7,2	4,6	2,1

2008 yılına siyaset ve kriz damgasını vurdu

Bir yılı daha geride bıraktık. 2008 yılına baktığımızda yıla, siyasi tartışmaların ve ekonomik krizin damgasını vurduğu gözleniyor. Ekonomik kriz yılın son aylarında şiddetini artırdı. 2008 yılında yaşanan bir çok önemli gelişmede hafızalarımızdaki yerini aldı.

2008 yılını da geride bıraktık. Yeni bir yıla yeni umutlarla merhaba derken, 2008 yılının hafızalarda kalan olaylarını ve gelişmelerine göz attığımızda bir yıla çok önemli gelişmeleri de sığdırdığımız ortaya çıkıyor. Hafızalarımızı yoklayıp, arşivleri karıştırdığımızda 2008 yılının acı tatlı olayları bir bir canlanıyor. Siyasetten, ekonomiye, meslek örgütlenmesinden, çatışmalara kadar bir çok olay hala belleklerimizdeki yerini koruyor.

Siyasi gelişmeler

2008 yılının en çok tartışılan ve konuşulan konularının başında hiç şüphesiz Ergenekon davası geldi. İstanbul Ümraniye’de ele geçirilen

patlayıcılarla başlayan süreç, kamuoyunun çok yakından tanıdığı bir çok ismin gözaltına alınması yada tutuklanmasını beraberinde getirdi. Dalga dalga süren gözaltılarda, siyasi parti genel başkanlarından, emekli generallere, gazetecilerden, meslek odası başkanlarına kadar bir çok ünlü sima bu dava kapsamında gözaltına alındı yada tutuklandı. 46’sı tutuklu 86 sanığın ise yargılanmasına 20 ekimde başlandı.

AKP’ye açılan kapatma davası da 2008 yılının çarpıcı siyasi gelişmelerinden birini oluşturdu. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Abdurrahman Yalçınkaya’nın, 14 Mart’ta “laikliğe aykırı fiillerin odağı haline geldiği” iddiasıyla AKP’nin kapa-

tilması istemiyle Anayasa Mahkemesi’nde dava açmasıyla yaşanlar, 2008 yılında belki de en fazla gündemde kalan konulardan biri oldu. Yalçınkaya hazırladığı iddianamede, ilk kez bir Cumhurbaşkanı için siyasi yasak istedi. Davayı Anayasa Mahkemesi 30 Temmuzda karara bağladı. Yüksek Mahkeme heyetindeki 6 üye partinin “kapatılması”, 5 üye ise “kapatılmaması” yönünde oy kullandı. Anayasa’da kapatma için aranan nitelikli çoğunluk olan 7 üyenin oyuna ulaşamadı.

AKP MKYK üyesi Abdüllatif Şener’in partisinden, AKP Genel Başkan Yardımcıları Dengir Mir Mehmet Fırat ve Şaban Dişli’nin partilerindeki görevlerinden istifa etme-

leri siyaset dünyasında 2008'de en çok konuşulan konuları arasındaydı.

Başbakan Erdoğan'ın "Velev ki" diye başlayan cümlesi hafızalara kazınan önemli bir açıklama oldu. Bu sürecin peşinden gelen türbanın serbest bırakılmasına ilişkin Anayasa değişikliği ve beraberinde gelen tartışmalar uzun süre gündemde kaldı.

2008 yılının önemli siyasi gelişmeleri, AKP MKYK üyesi Abdüllatif Şener'in partisinden, AKP Genel Başkan Yardımcıları Dengir Mir Mehmet Fırat ve Şaban Dişli'nin partideki görevlerinden istifa etmeleri, olarak yer aldı.

2008 yılının son aylarında Almanya'da görülen "Deniz Feneri e.V" davasında Türkiye ile olan bağlantılı iddialar uzun süre gündemde kalan konular arasındaydı. Zaman zaman ülke gündemine gelen Deniz Feneri davası ülke gündemini 2009'da da meşgul edeceğe benziyor.

Terör acısı

Yıllardır ülkemizin kanayan yarası terör yine 2008 yılında can almaya devam etti. Terör olaylarında yine gencecik evlatlarımızı şehit verdik. Terörle mücadelede uzun süredir gerçekleştirilmeyen sınır ötesi hava ve kara harekatı yapılması ve bu operasyonların görüntüleri hala hafızalardaki yerini koruyor.

Şemdinli'deki Aktütün karakoluna yapılan saldırıda 17 askerimizi şehit verdik. Terör örgütünün İstanbul Güngören'de gerçekleştirdiği saldırılarda 17 kişi ile annesinin karnındaki bir bebek yaşamını yi-

tirdi. Yine Diyarbakır'daki bombalı saldırı da 6'sı öğrenci 7 kişi yaşamını yitirdi. Bu görüntülerde 2008 yılında hafızalarımıza adeta kazındı. ABD'nin İstanbul Başkonsolosluğu binası önündeki saldırı da 3 polisimizin ve üç teröristin ölmesi de 2008 yılındaki önemli terör saldırılarından.

Mesleki gelişmeler

Muhasebeci, mali müşavir ve yeminli mali müşavirler açısından da 2008 yılı önemli gelişmelerin yaşandığı bir yıl oldu. 3568 sayılı Meslek yasasında 5786 sayılı yasa ile yapılan değişiklik, meslek yasasında köklü değişiklikler getirdi. Meslek örgütünün tepkisini çeken bu düzenleme gerek kamuoyunda, gerekse meslek camiasında yoğun olarak eleştirildi.

18 Ekim tarihinde yapılan TÜRMOB 19. Olağan Genel Kurulu ile meslek örgütlenmesinde de yeni bir dönem başladı. Ekonomiden Sorumlu eski Devlet Bakanı Dr. Masum Türker Başkanlığındaki oluşan yönetim, mesleki örgütlenmede yeni bir köşe taşı oluşturdu.

2008'in yenilikleri

2008 yılında uygulamaya konulan bazı düzenlemeler ise günlük hayatı doğrudan etkiledi. Kapalı mekamlarda sigaranın yasaklanması, madde hasarlı trafik kazalarında sürücülerin, polis beklemeden tespit tutanağı tutması ve kaza yapan araçları fotoğraflamasına ilişkin uygulamanın hayata geçirilmesi, cep telefonu abonelerinin numarasını değiştirmeden başka operatöre geçebilmesine olanak sağlayan "Numara Taşınabilirliği" de bu yıl başlayan

önemli uygulamalar arasında yer aldı.

Kaybettiklerimiz

2008 yılında güzel olaylar kadar kaybettiklerimizin açısını da yaşadık. Ankara YMM Odası Saymanımız Enis Çağlar'ı, mesleğin duayenlerinden Eşref Sümer ve bir çok meslektaşımız 2008 yılında aramızdan ayrıldı.

Meslek camiamız dışında da yine önemli kayıplarımız oldu, İstiklal Savaşı'nın hayattaki son iki gazisinden Yakup Satar Nisanda, emekli Albay Mustafa Şekip Birgöl ise Kasımda hayata gözlerini yumdu.

Siyaset dünyasında ise MHP İstanbul Milletvekili Gündüz Aktan, AKP İstanbul Milletvekili Osman Yağmurdereli, eski bakanlardan Ayvaz Gökdemir ve Ersin Faralyalı bu yıl yaşamını yitirdi. Dünyaca ünlü opera sanatçısı Leyla Gencer, besteci ve devlet sanatçısı Avni Anıl, tiyatro sanatçıları Suna Pekuysal ve Hadi Çaman, bestekar Necdet Tokatlıoğlu, söz yazarı Aysel Gürel, müzisyen Tanju Duru, sanatçı Erkan Ocaklı ise sanat dünyasında bu yıl aramızdan ayrılan önemli isimlerdendi. "Türkçenin yaşayan en büyük şairi" olarak nitelendirilen Fazıl Hüsnü Dağlarca, şair İlhan Berk, şair ve düşünce adamı Erdem Bayazıt, yazar ve bilim adamı Metin And'ın yanı sıra gazeteci Cüneyt Koryürek de aramızdan ayrıldı. Türkiye Futbol Federasyonu Başkanı Hasan Doğan, İş dünyasından Hasan Kalyoncu, Mustafa Yeşil ve Esat Edin de 2008'de yaşamını yitirenler arasındaydı.

Büyüme sürecinin sonuna gelindi

Küresel sermaye bolluğuna dayalı büyüme sürecinin sonuna gelindi. Dış borçlanmaya dayalı iç tüketim ve yatırım artışından güç alan ve uzun dönemde sürdürülebilirliği olmayan büyüme süreci 2007 yılı ikinci çeyreğinden itibaren belirgin bir yavaşlama süreci içersine girmişti. Özel yatırımların 2001 yılı ekonomik krizinden buyana ilk kez büyümeye negatif katkıda bulundu.

Ülkemizde tasarruf eğilimi düşüktür, kamu kesimi uzun yıllar boyunca önemli boyutlarda tasarruf açığı vermiş ve bu durum finansman kaynaklarının kamu kesimince kullanılmasını zorunlu kılarak, reel faiz hadlerinin yüksek düzeyde seyretmesine ve özel kesimin yatırım heves ve olanaklarının azalmasına neden olmuştur. 2001 yılı ekonomik krizini izleyen dönemde ise özellikle 2003 yılından başlayarak, Türk Lirası'nın değer kazanımı süreci ithal malları için satınalma gü-

cü artışı sağlayarak özel kesimin tüketim eğilimini kamçulamış, yatırım mallarını görel olarak daha ucuz hale getirmiş, diğer taraftan küresel likidite bolluğunun olanaklı kıldığı düşük faiz hadleri yatırım harcamalarını canlandırmış ve sonuçta sözü edilen dönemde Türkiye'nin, özel kesim ve kamu sektörünün birlikte verdiği önemli boyuttaki tasarruf açığını gösteren cari işlemler hesabı açığı 2007 yılı itibariyle GSYH'nın yüzde 5.7'sine ulaşmıştır. Bankacılık dışı özel kesimin uzun vadeli dış borcu 2002

yılı sonundaki 29.1 milyar dolar düzeyinden 2008 yılı Eylül ayı sonu itibariyle 144.8 milyar dolara yükselmiştir.

Esas itibariyle dış borçlanmaya dayalı iç tüketim ve yatırım artışından güç alan ve uzun dönemde sürdürülebilirliği olmayan bu büyüme süreci 2007 yılı ikinci çeyreğinden itibaren (2008 yılı birinci çeyreğine ilişkin beklentilerin üzerindeki yüzde 6.7 oranı hariç tutulursa) belirgin bir yavaşlama süreci içersine girmiştir.

2001 yılında yüzde 5.7 oranında küçülmesinin ardından hızlı bir büyüme süreci içersine giren ve 2002-2006 döneminde sırasıyla yıllık yüzde 6.2, yüzde 5.3, yüzde 9.4, yüzde 8.4 ve yüzde 6.9 oranında (1998 yılı bazlı GSYH serisine göre) büyüme gösteren GSYH'da 2007 ve 2008 yıllarında gerçekleşen büyüme dönemler itibariyle grafik halinde verilmektedir. GSYH (gayrisafi yurtiçi hasıla) büyümesi 2007 yılının tamamı itibariyle yüzde 4.6 oranında gerçekleşirken, 2008 yılının ilk dokuz aylık dönemi itibariyle yüzde 3.0 olmuştur. Son bir yıllık dönemde ise GSYH büyüme oranı yüzde 3.1 olarak gerçekleşmiştir.

Gerçekten düşük düzeyde gerçekleşen 2008 yılı üçüncü çeyrek dönem büyümesine talep yönünden göz atıldığında, özellikle not edilmesi gereken bir husus birinci çeyrekte yüzde 6.5, ikinci çeyrekte yüzde 3.4 oranında büyüyen özel

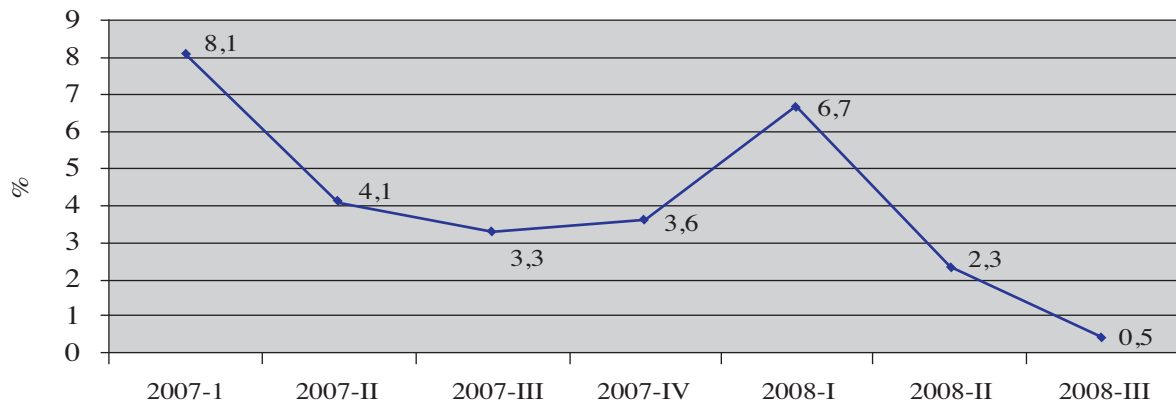
tüketim harcamalarının* sözkonusu dönemde sadece yüzde 0.3 oranında büyümüş olması ayrıca, önceki iki dönemde sırasıyla yüzde 6.3 ve yüzde 2.8 oranında genişlemiş olan toplam yurtiçi özel tüketim talebinin** yüzde 0.2 oranında küçülme göstermiş olmasıdır. Yine bu çeyrekte özel yatırım harcamaları yüzde 10.0 ve özel kesim makine teçhizat yatırımları da yüzde 8.4 oranında önemli boyutta küçülme sergilemiştir. Kamu kesiminde ise yine yılın üçüncü çeyreğinde tüketim harcamalarının yüzde 7.7, yatırım harcamalarının ise yüzde 22.2 oranında genişlediği gözlemlenmektedir. Yılın üçüncü çeyreğinde kamu tüketim ve yatırım harcamalarında meydana gelen genişlemenin, özel kesim harcamalarında yaşanan daralmayı kısmen telafi ettiği görülmektedir.

2008 yılı üçüncü çeyreğinde toplam tüketim içinde yüzde 66.7 oranında bir paya sahip olan özel tüke-

tim* büyümeye 0.2 puan katkıda bulunurken, toplam yurtiçi özel tüketim talebi** negatif 0.2 puan olumsuz katkıda bulunmuştur. Toplam harcamalar içinde yüzde 13.9 oranında bir paya sahip olan özel yatırım harcamaları*** yüzde 10.0 oranında önemli bir daralma göstererek, büyüme oranını 2.1 puan aşağı çekmiştir. Üçüncü çeyrek toplam harcamaları içinde sırasıyla yüzde 12.1 ve yüzde 4.2 oranında paya sahip olan kamu kesimi tüketim ve yatırım harcamaları ise büyümeye 0.7 ve 0.8 puan pozitif katkıda bulunmuştur. Sonuç itibariyle üçüncü çeyrekte yatırımlar ekonomik büyümeye (-) 1.3 puan etkide bulunmuştur. Özel yatırımların 2001 yılı ekonomik krizinden buyana ilk kez büyümeye negatif katkıda bulunduğu gözlemlenmektedir.

2008 yılı üçüncü çeyreğinde talep ve harcama alanında gözlemlenen olumsuz gelişme doğal olarak etki-

Dönemler İtibariyle GSYH Büyümesi (Yüzde Olarak)

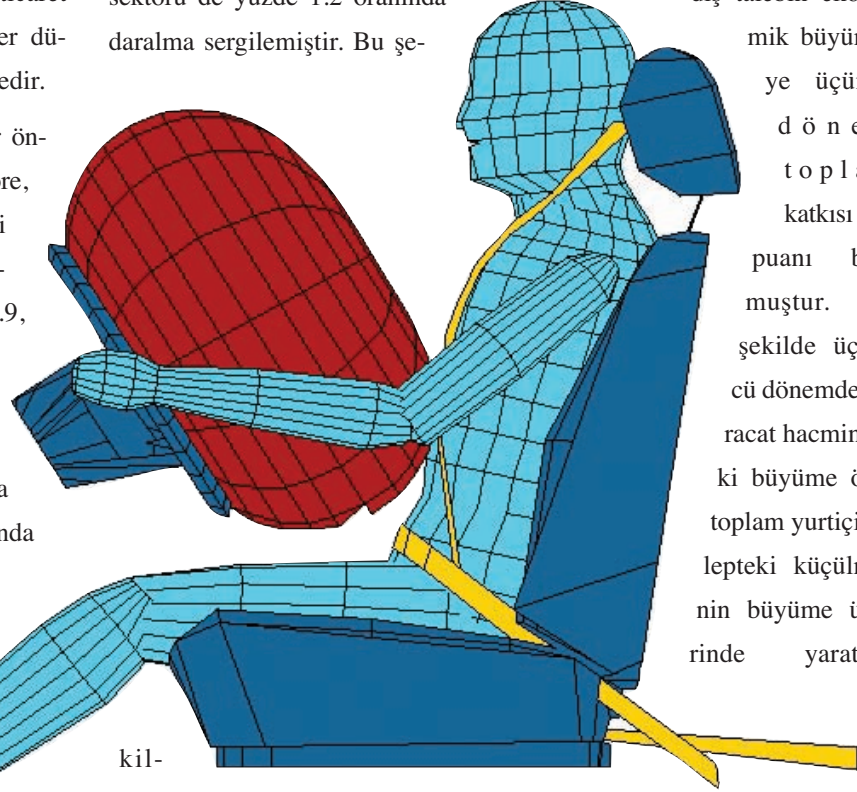
sini ekonominin üretim sektörleri üzerinde icra etmiştir. Üretim gelişmelerine göz atıldığında büyümenin yavaşlamasında en önemli etkenin, bir önceki yılın aynı dönemine göre, sanayi, inşaat ve ticaret sektörlerindeki katma değer düşüşlerinin olduğu görülmektedir.

Yılın üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre, tarım sektörü katma değeri yüzde 2.2, madencilik, taşocakçılığı üretimi yüzde 3.9, elektrik, gaz üretimi yüzde 4.1, mali aracı kuruluşlar katma değeri yüzde 7.2, ve gayrimenkul kiralama sektörleri yüzde 7.3 oranında büyüme sergilemişlerdir.

2008 yılı üçüncü dönem ekonomik

büyümesi en çok, döneme ilişkin GSYH değeri içinde yüzde 15.1 oranında bir paya sahip olan imalat sanayiindeki yüzde 1.1 oranındaki, yüzde 11.7 oranında bir ağırlığa sahip olan ticaret sektöründeki yüzde 1.8 oranındaki daralmalar ile yüzde 4.4 oranında bir paya sahip olan inşaat sektöründeki yüzde 4.3 oranındaki küçülmeden

olumsuz yönde etkilenmiştir. Üçüncü üç aylık dönemde bu sektörlerin yanısıra otel ve lokanta hizmetleri yüzde 2.7, sağlık hizmetleri yüzde 3.2 ve eğitim hizmetleri sektörü de yüzde 1.2 oranında daralma sergilemiştir. Bu şe-

kil- de büyümeyi önemli kalemler olarak tarım (0.28 puan) ve mali hizmetler (0.20 puan) yukarı çekerken, imalat sanayii (0.17 puan), inşaat (0.19 puan) ve ticaret (0.21 puan) aşağı çekmiştir.

Talep ve büyüme hızındaki yavaşlama etkisini ithalat hacmi üzerinde de gösteriyor. Üçüncü çeyrekte ihracat sabit fiyatlarla yüzde 1.5 oranında genişlerken, ithalat yüzde

4.2 oranında daralma göstermiştir. İhracattaki genişleme büyümeye 0.37 puan katkıda bulunurken, ithalattaki daralmanın katkısı da 1.13

puan olmuş ve dolayısıyla

dış talebin ekonomik büyümeye üçüncü dönem toplam katkısı 1.5 puanı bulmuştur. Bu şekilde üçüncü dönemde ihracat hacmindeki büyüme özel toplam yurtiçi talepteki küçülmenin büyüme üzerinde yarattığı

olumsuz etkiyi telafi etmiştir.

2008 yılının ilk dokuz aylık dönemi itibariyle Türkiye toplam 35.4 milyar dolar tutarında cari işlemler hesabı açığı vermiş olup, bu tutarın aynı döneme ilişkin GSYH değeri olan 562.5 milyar dolara (1.0 \$ = 1.3 YTL. kabulüyle) olan oranı uzun dönemde sürdürülmesi olanaksız bir düzeyde, yüzde 6.3 olarak gerçekleşmiştir.

* Yerleşik hanehalkları tüketimi

** (Yerleşiklerin yurtiçi tüketimi + yerleşik olmayanların yurtiçi tüketimi – yerleşiklerin yurtdışı tüketimi)

*** Stok değişimi hariç

Merkez Bankası, riski doğan bankalara kredi verecek

Merkez Bankası, 2009 yılında uygulanacak para ve kur politikasını açıkladı. Merkez Bankası, bankacılık sisteminde belirsizlik ve güvensizlik oluşması ve fon çekilişlerinin hızlanması halinde, haklarında belirsizlik ve güvensizlik oluşan bankalara kredi verecek.

Merkez Bankası, 2009 yılında uygulanacak para ve kur politikasını açıkladı. Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz, mevcut para politikası araçları ve likidite yönetimi genel çerçevesinin, olağanüstü koşullarda dahi, yeterli teminatları olduğu sürece, her bir bankanın ya da bankacılık sisteminin genelini ihtiyaç duyacağı likiditeyi etkin bir şekilde sağlayacak, para piyasalarında istikrarı koruyacak, ödemeler sisteminin kesintisiz ça-

lışmasını temin edecek yeterlilikte olduğunu belirtti.

Merkez Bankası Yasasının 40. maddesinin (I) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca nihai kredi mercii olarak Merkez Bankası'nın acil durumlarda kullanabileceği bir borç verme aracı daha bulunduğu na işaret eden Yılmaz, söz konusu maddenin, Merkez Bankası'na, bankacılık sisteminde belirsizlik ve güvensizlik oluşması ve fon çekilişlerinin hızlanması halinde, hak-

larında belirsizlik ve güvensizlik oluşan bankalara kredi vermesine olanak sağladığını kaydetti.

Yılmaz, "Merkez Bankası, bankacılık sisteminin yapısını ve mevcut araçların etkinliğini dikkate alarak, söz konusu aracın kullanma koşullarının oluşmayacağını öngörmekle beraber, her türlü olumsuzluğa hazır olmak ve mevcut imkanları kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşmak amacıyla kısa süre içinde söz konusu kredilerin kullandırma

esaslarını kamuoyuna ilan edecektir” dedi.

Küresel kriz etkilerini ve enflasyon hedeflerinin 2009-2011 dönemi için sırasıyla yüzde 7,5, 6,5 ve 5,5 olarak belirlendiğini anımsatan Yılmaz, likidite yönetimi başta olmak üzere alınan tedbirlere değinecek, Merkez Bankası’nın bundan sonra da fiyat istikrarı temel amacı ile çelişmediği taktirde üzerine düşeni yapmaya devam edeceğini vurguladı.

Enflasyon hedeflemesi rejiminin karşılaşılan yüksek düzeyli şoklara karşı gerekli önlemleri almada önemli bir esneklik sağladığını ifade eden Durmuş Yılmaz, gelinen noktada, orta vadeli enflasyon beklentilerinin seyri incelendiğinde, enflasyonun uzun süre hedeflerin belirgin olarak üzerinde kalmasına rağmen beklenen enflasyonun gerçekleşen enflasyonun belirgin olarak altında kalmaya devam ettiğini kaydetti. Yılmaz, enflasyonda hedeften iki puan sapılması durumunda hükümete bir mektup yazılarak gerekçelerin belirtilmesi uygulamasına devam edileceğini ifade etti.

Başkan Yılmaz, “Böylece Enflasyon Raporu, aynı zamanda hesap verebilirlik mekanizmasının temel aracı olma işlevini üstlenecektir. Enflasyonun yıl sonunda hedeften her iki yönde iki puandan daha fazla sapması durumunda ise Hükümete ayrıntılı bir mektup yazılacak ve bu metin kamuoyu ile paylaşılacaktır” dedi. Bugüne kadar ise üç ayda sözkonusu değerlendirme yapıp, sapma durumunda hükümete ve IMF’ye mektup yazılıyordu. Yılmaz, bu durum ile ilgili olarak, “Bu noktada, Merkez Bankası’nın çeyrekler itibarıyla hedefinin bulunmadığı ve resmi hedefin yıl sonu için ilan edildiği tekrar vurgulanmalıdır. Dolayısıyla, üç aylık dönem sonları için ifade edilen rakamların sadece hesap verme mekanizmasının uygulanabilmesi amacıyla oluşturulduğu ve ara hedef olarak algılanmaması gerektiği belirtilmelidir” değerlendirmesinde bulundu.

Küresel ekonomide olağanüstü belirsizliklerin yaşandığı mevcut konjonktürde para politikasının geçtiğimiz dönemlere kıyasla daha esnek olması gerektiğinden, Mer-

kez Bankası’nın son dönemde kısa vadeli faizlerin görünümüne ilişkin somut bir sinyal vermemeyi tercih ettiğini vurgulayan Yılmaz, “Bu durumun geçici olduğu ve önümüzdeki dönemde küresel ekonomi tekrar istikrara kavuştuğunda para politikasının öngörülebilirliğinin de artacağı belirtilmelidir” dedi.

Merkez Bankası’nın 2009 yılında da enflasyon hedeflemesi ile birlikte dalgalı döviz kuru rejimi uygulamasına devam edeceğini kaydeden Yılmaz, 2008 yılı içinde döviz alım ihaleleri yoluyla alımı yapılan toplam döviz tutarının 7 milyar 584 milyon dolar olduğunu, düzenlenen iki döviz satım

ihalesinde toplam 100 milyon dolar satıldığını, döviz piyasasına doğrudan müdahale edilmediğini ifade etti.

Yılmaz, etkisi artan küresel kriz için alınan önlemleri de şöyle sıraladı:

“-9 Ekim 2008 tarihinde, bankalararası döviz piyasasında döviz likiditesinin akışkanlığının artırılmasına katkıda bulunmak amacıyla Merkez Bankasının Döviz ve Efek-

2009 Enflasyonunda Hesap Verme Sınırları

	Mart	Haziran	Eylül	Aralık
Belirsizlik aralığı üst sınırı	11,7	10,8	10,5	9,5
Hedefle uyumlu patika	9,7	8,8	8,5	7,5
Belirsizlik aralığı alt sınırı	7,7	6,8	6,5	5,5

tif Piyasaları nezdinde bulunan Döviz Depo Piyasasındaki aracılık faaliyetlerine yeniden başlamıştır.

-Bankaların Döviz ve Efektif Piyasalarında işlem yapma limitleri 14 Ekim 2008 tarihinde güncellenmiş, 24 Ekim 2008 tarihinde de her bir banka için 2 katına çıkarılarak toplamda 10,8 milyar dolara yükseltilmiştir.

-21 Kasım 2008 tarihinde Döviz Depo Piyasasında bankaların kendilerine tanınan borçlanma limitleri çerçevesinde, dolar ve euro cinsinden Merkez Bankasından alabilecekleri döviz depolarının vadesi 1 haftadan 1 aya yükseltilerek, söz konusu piyasada yüzde 10 olarak belirlenmiş borç verme faiz oranları dolar için yüzde 7'ye, euro için yüzde 9'a düşürülmüştür.

-5 Aralık 2008 tarihinde, yüzde 11 olan yabancı para zorunlu karşılık oranı 2 puan azaltılarak yüzde 9 düzeyine indirilmiştir. Yabancı para zorunlu karşılık oranında yapılan bu indirimle bankacılık sistemine yaklaşık 2,5 milyar dolar ek döviz likiditesi sağlanmıştır.”

Merkez Bankası'nın döviz piyasasının sağlıklı çalışması ve döviz likiditesinin desteklenmesi amacıyla gerektiği takdirde ilave önlemleri imkanları ölçüsünde ve basiretli bir şekilde almaya devam edeceğini ifade eden Yılmaz, alınabilecek önlemleri şöyle açıkladı:

“Önümüzdeki dönemde uluslara-

rası piyasalardaki sorunların derinleşmesi ve bu durumun ülkemizi de olumsuz yönde etkilemesi halinde; dalgalı döviz kuru rejimi ile çelişmeyecek şekilde döviz kurlarının piyasada belirlenmesi ilkesi çerçevesinde ancak döviz piyasasında derinliğin kaybolmasına bağlı olarak sağlıklı fiyat oluşumları gözlemlendiğinde döviz satım ihalelerine başlanabilecek, bankaların Döviz ve Efektif Piyasalarında işlem yapma limitleri artırılabilir, yabancı para zorunlu karşılık oranları sınırlı bir miktar daha indirilebilecektir.

Ayrıca, Döviz ve Efektif Piyasalarında Merkez Bankası ile söz konusu piyasalarda işlem yapmaya yetkili kuruluşlar arasında gerçekleştirilen döviz karşılığı döviz, döviz karşılığı efektif ve efektif karşılığı efektif işlemlerine 2009 yılında da devam edilecektir. Uluslararası piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak likidite koşullarının iyileşmesi durumunda ise; döviz arzının döviz talebine kıyasla arttığı dönemlerde güçlü döviz rezervi pozisyonuna sahip olma genel stratejisi çerçevesinde döviz alım ihalelerine önceden duyurularak yeniden başlanabilecektir. Döviz Depo Piyasasındaki aracılık işlevine son verilebilecektir. Ancak, Merkez Bankası'nın Döviz Depo Piyasasında aracılık işlevi sona erse dahi, bankalar kendilerine tanınan borçlanma limitleri çerçevesinde Merkez Ban-

kası”ndan döviz depo alabileceklerdir. Yabancı para zorunlu karşılık oranları artırılabilir.”

Merkez Bankası'nın aldığı ve alabileceği olası önlemlerine açıkladığına işaret eden Yılmaz, “Ancak, uygulanmakta olan kur rejiminde ekonomik birimlerin kur riskinin piyasada olduğu bir ortamda faaliyette bulduklarını dikkate alarak bu riski yönetecek mekanizmaları oluşturmaları gerektiği unutulmamalıdır” dedi.

Yılmaz, Merkez Bankası'nın, 2007 yılı sonunda piyasadaki gecelik vadede 2,9 milyar YTL, likidite senetleri ile 1,0 milyar YTL olmak üzere toplam 3,9 milyar YTL çekerken, Kasım 2008 sonu itibarıyla bir yandan bir haftalık repo ihaleleri ile 19 milyar YTL fonlarken, diğer yandan gecelik vadede 8,6 milyar YTL çektiğini bildirdi. Durmuş Yılmaz, böylece 2007 yılı sonunda 3,9 milyar YTL'lik likidite fazlasının, Kasım 2008 sonunda 10,4 milyar YTL'lik likidite açığına dönüşerek piyasadaki likiditenin 14,3 milyar YTL azaldığını kaydetti.

Yılmaz, 2008 yılında Merkez Bankası'nın döviz alımları ve faiz ödemeleri likiditeyi 11 milyar YTL artırırken, 14,8 milyar YTL'lik Hazine işlemleri ile 10,5 milyar YTL'lik para tabanı artışı likiditeyi toplam 25,3 milyar YTL azalttığını ifade etti.

Hazine 20 milyar daha borçlanacak

Hazine Müsteşarlığı, 2009 yılı finansman programını açıkladı. Hazine 2009 yılında 117,4 milyar TL borçlanmaya gidecek ve net borçlanma 20,4 milyar TL olacak. Net iç borçlanma bir önceki yıla göre yüzde 91 artış gösterecek.

Hazine Müsteşarlığı, finansman programı çerçevesinde 2008 yılı gelişmeleri ve 2009 yılı öngörülerini açıkladı. Yaşanan krizin Hazine finansman programını da etkilediği ortaya çıktı. 2008 yılında 107 milyar TL olan toplam borçlanma, 2009 yılında 117,4 milyar TL'ye çıkacak.

2007 yılında 4,2 milyar TL olan net borçlanma, 2008 yılında 10 milyar TL'ye yükseldi, 2009 yılında ise yüzde 91'lik bir artışla 20,4 milyar TL'ye ulaşması bekleniyor. 2007-2008 yıllarında net dış borç ödeyicisi olan Türkiye 2009 yılında net dış borçlanmaya gidecek. Net iç borçlanmada bir önceki yıla göre

yüzde 90 düzeyinde artış gösterecek.

2009 Yılında, 96 milyar TL anapara ve 56,9 milyar TL faiz olmak üzere toplam 153,9 milyar TL tutarında borç servisi gerçekleştirilecek. Borç servisinin 135,1 milyar TL'sinin iç borç, 18,7 milyar TL'sinin ise dış borç servisi olarak yapılması öngörüldü.

İç borç servisinin 112,6 milyar TL'lik kısmı piyasaya yapılacak ödemelerden, 16,1 milyar TL'lik kısmı kamu kurumlarına rekabetçi olmayan teklif yoluyla gerçekleştirilen satışların ödemelerinden, 6,4 milyar TL'lik kısmı ise Merkez Bankası'na gerçekleştirilecek ödemelerden oluşacak.

Toplam 36,5 milyar TL borçlanma dışı kaynak planlanmaktadır. Bu tutarın 28,5 milyar TL'si faiz dışı fazladan, 7,5 milyar TL'si özelleştirme gelirleri ile İşsizlik Sigortası Fonundan aktarılacak kaynaklardan ve 0,5 milyar TL'si devirli ve garantili borç geri dönüşlerinden oluşmakta.

Uluslararası tahvil ihraçlarıyla 5,6 milyar TL dış finansman öngörülmektedir. Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası ve diğer dış finansman kuruluşlarından proje ve program kredileri yoluyla toplam 6,6 milyar TL dış finansman sağlanması hedeflendi.

Borç servisi, borçlanma dışı kaynaklar ve dış borçlanma öngörülerini

sonucunda 105,1 milyar TL tutarında iç borçlanma yapılması planlanmakta. Böylece, 2009 yılında toplam iç borç çevirme oranının ortalama yüzde 77,8 olması beklenmektedir.

Küresel kriz, kamu borçlanma maliyetlerini artırırken, borçlanma vadesini de kısalttı. 2008 yılında, 129,6 milyar YTL iç ve 16,8 milyar YTL dış olmak üzere toplam

146,4 milyar YTL nakit borç servisi gerçekleşti. 96,3 milyar YTL'si iç borç, 10,7 milyar YTL'si dış borç olmak üzere toplam 107 milyar YTL tutarında borçlanma işlemi gerçekleştirildi.

İç borçlanmanın yüzde 60,6'sı YTL cinsi iskontolu; yüzde 29,5'i değişken faizli ve yüzde 5,2'si sabit kuponlu borçlanma yolu ile karşılandı. Döviz cinsi ve enflasyona

endeksli borçlanmanın payı ise, sırasıyla yüzde 2,2 ve yüzde 2,5 olarak gerçekleşti. Uluslararası sermaye piyasalarından, 4 milyar dolar finansman sağlandı. Uluslararası Para Fonu'ndan 3,7 milyar dolar, Avrupa Yatırım Bankası'ndan toplam 400 milyon dolar tutarında program kredisi kullanıldı. Bu gelişmeler sonucunda 2008 yılında toplam iç borç çevirme oranı yüzde 74,3 olarak gerçekleşti.

Hazine Finansman Programı*

(Milyar YTL/TL)

	2007 (Gerçekleşme)	2008 Gerekleşme Tahmini	2009 (Program)
I- Toplam Borç Servisi	166,5	146,4	153,9
Anapara	117,8	96,9	97,0
Faiz	48,7	49,5	56,9
İç Borç Servisi	140,3	129,6	135,1
Anapara	99,6	86,0	85,4
Faiz	40,7	43,6	49,7
Dış Borç Servisi	26,2	16,8	18,7
Anapara	18,2	11,0	11,6
Faiz	8,0	5,8	7,2
II- Kaynaklar ve Borçlanma	166,5	146,4	153,9
Borçlanma Dış Kaynaklar	41,8	34,2	36,5
Faiz Dışı Fazla	34,3	24,4	28,5
Devirli/Garantili Borç Geri Dönüşü	2,2	0,5	0,5
Diğer	5,3	9,2	7,5
Toplam Borçlanma	122,0	107,0	117,4
Dış Borçlanma	17,8	10,7	12,2
İç Borçlanma	104,2	96,3	105,1
Kasa/Banka Değişimi	2,7	1,7	0,0
Döviz Hesabı Kur Farkı**	0,0	3,5	0,0
Toplam İç Borç Çevirme Oranı (%)	74,2	74,3	77,8
<i>Bilgi İçin (Milyar YTL)</i>			
<i>Net Borçlanma (Kullanım-Anapara)</i>	<i>4,2</i>	<i>10,0</i>	<i>20,4</i>
<i>Net İç Borçlanma</i>	<i>4,5</i>	<i>10,3</i>	<i>19,7</i>
<i>Net Dış Borçlanma</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,3</i>	<i>0,7</i>

* Nakit Bazlı

** Kur farkları Kasa/Banka hesabına ilişkin kur hareketlerinden kaynaklanan farkları göstermektedir. Pozitif tutar Kasa/Banka hesabındaki artışı, negatif tutar azalışı ifade etmektedir.

Bağımsız Sosyal Bilimcilerden uyarı;

Türkiye krizi üretim ve işsizlik sorunu olarak yaşayacak

Bağımsız Sosyal Bilimciler, Türkiye'nin küresel krizi, bankacılık sistemi üzerinden değil, finans dışı şirketlerin üretim, ithalat finansmanı ve işsizlik sorunları aracılığıyla yaşayacağı öngörüsünde bulundular. Türkiye'nin, uzun vadeli ve dengeli bir sanayileşme, kalkınma vizyonu, kısa, orta vadeli ama ardı arkası kesilmeyen istikrar programlarına terk etme zihniyetinden vazgeçmesi istendi.

Bağımsız Sosyal Bilimciler, "Küresel Kriz Kapitalizmin Ta Kendisidir" başlıklı bir bildiriyle küresel krizin nedenleri ve Türkiye'ye yansımalarına ilişkin görüşlerini bir bildiri ile duyurdular. Şirketlerin faaliyetlerini sürdürmek için aşırı derecede ithalat ve dış borçlanmaya bağımlı olmalarının, ulusal ekonomik dengelerde önemli bir kırılma yarattığı tespiti yapıldı.

Bağımsız Sosyal Bilimcilerin kamuoyuna sundukları saptama ve önerileri özetle şöyle; Türkiye'nin küresel krizi daha çok bankacılık

sistemi üzerinden değil, finans dışı şirketlerin üretim, ithalat finansmanı ve işsizlik sorunları aracılığıyla yaşaması olasılığı yüksektir. Zira 2003 sonrası dönemde Türkiye'nin uluslararası ekonomiyle olan ilişkilerinin ana aktörleri bankacılık kesimi dışındaki şirketler ve hanehalkları olmuştur. Bu süreç içerisinde finans-dışı şirketlerin ve hanehalklarının dış borçlarının hızla artmakta oluşu; ve özellikle şirketlerin ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmek için aşırı derecede ithalat ve dış borçlanma bağımlılığı içine sürüklenmesi, ulusal ekonomik

dengelerde önemli bir kırılma kaynağı oluşturmuştur. 2009'da dünya ekonomisinin durgunluk içine sürüklenmesi ve uluslararası finansman girişlerinin daralması nedeniyle bu kırılmaların su yüzüne çıkacağı, IMF ve Merkez Bankası da dahil olmak üzere bir çok kesim tarafından dile getirilmiştir.

2003 sonrası dönemde Türkiye ekonomisinin yaklaşık 85 milyar dolarlık bir sıcak para şoku yaşadığı ve 2006'ya değin süregelen girişlerin, 2008'de yerini büyük çöküşlere bırakmakta olduğu gözlenmektedir. Buna ek olarak, özel ya-

bancı bankalar, Türkiye ticari bankacılık kesiminin finansmanını üstlenmekten kaçınmakta, özel ticari kredilerin de daralması durumunda dış finansmanın bütün yükü resmi kredilere ve IMF ve Dünya Bankası kredilerine yöneltilmektedir. Bu kredilerin ekonomik ve siyasi şartlarının ne kadar ağır olduğu çokça yaşayarak da öğrenildiği için Türkiye’de herkes tarafından bilinmektedir.

Türkiye “IMF ile yeniden program yapılsın” şantajına boyun eğmemelidir. Bilindiği üzere, Türkiye IMF ile daha 1998’in Ağustos ayında Yakın İzleme Anlaşması imzalamış ve iktisadi yönetimini IMF’nin denetim ve gözetimine terk etmiştir. Bu uzun birlikteliğin ardından elde edilen bilgi ve deneyim birikimi, “IMF programının” temel unsurlarının ve uzantılarının iki kümede toplanabileceğini gösteriyor:

Uluslararası sermaye hareketlerine tam serbesti sağlamak ve Türkiye’nin uluslararası finans şebekesine yüksek reel faiz sunan bir ekonomi olarak eklemesini gözetmek; yüksek reel faizin cazettiği sıcak para akımlarının olası kıldığı ucuz döviz kaynakları aracılığıyla Türkiye’yi bir ucuz ithalat merkezine dönüştürmek, bu arada bir yandan kaçınılmaz olarak genişleyen cari işlemler açığının fi-

nansman gereksinimi, bir yandan da YTL’li yüksek kredi faizlerinden kaçmak isteyen şirketlerin ucuz dövizli krediler araması sonunda dış borçlanmanın dört nala artışı.

“Yapısal reformlar” söylemi altında, iktisadi politikaları demokratik kontrol süreçlerinin dışına çıkartmak ve devletin ekonomideki rolünü uluslararasılaşmış sermayeye

yeni kaynak aktarım mekanizmaları sağlayacak biçimde yeniden düzenlemek; “işgücü piyasalarının esnekleştirilmesi” adı altında emeğin kazanımlarının sınırlandırılmasını gözetmek ve emeğin ulusal gelirden aldığı payın azaltılması yoluyla sermaye birikiminin önünü açmaya çalışmak; “özelleştirme” söylemleri ile kamu kesiminin stratejik nitelikli varlıklarının yerli

ve yabancı sermaye kesimlerine aktarılmasını yönlendirmek ve devletin ekonomiye müdahale olanaklarını olabildiğince kısıtlayarak, ekonomimizin geleceğini sermayenin kar ve rant elde etmeye yönelik çıkar hesaplarına terk etmek.

Türkiye, IMF programı altında dış borçlanmaya dayalı, spekülasyon nitelikli bir büyüme süreci yaşamıştır. Bu sürecin bedeli ise ileri dü-

zeyde dış kırılganlık (cari işlemler açığı) ve göreceli olarak düşük istihdam (yüksek işsizlik) olarak ortaya çıkmıştır. Program, son beş yılda Türkiye’nin dış borç stokunu dolar bazında iki misli arttırılması sayesinde 1999-2001 arasında gerileyen potansiyel hasıla düzeyine yeniden ulaşmak için gereken ithalatın finansmanını sağlamış, ancak işsizlik ve cari açığın yüksek tempoda sürdürülmesine seyirci kalmıştır.

Türkiye, yükselen piyasa ekonomileri diye anılan grup içerisinde, yüksek cari işlemler açıkları ve dış borç yükü nedeniyle, küresel krizin etkilerini en yoğun yaşayan ekonomiler arasındadır. Bu durum on yıldır kesintisiz uygulanmış bulunan IMF programının ve AKP Hükümetinin bu programı uygularken yaptığı siyasi tercihlerin doğrudan bir sonucudur. Bu gözlemler ışığında, yukarıda sıralanan hedefler doğrultusunda

da hala “yabancı yatırımcıya güvence vermek” söylemi altında yeniden oluşturulacak bir IMF programının ne Türkiye ekonomisinin kronikleşen dış açık ve ithalata bağımlı yapısına, ne de ayakta kalma mücadelesi veren emekçilerin her gün artan sorunlarına çözüm üretebileceğini vurgulamamız gerekmektedir.

Bağımsız Sosyal bilimcilerin sundukları önlemler ise şöyle sıralandı; İşsizlikle mücadele ve emekçi halkın gelirlerinin korunması istikrar programının ana amacı olmalıdır. Bu amaç doğrultusunda olası IMF programının daraltıcı reçeteleri reddedilmeli; Batı ülkelerinin, neoliberal modelin tüm öğelerini çığneyerek uygulamaya koydukları genişletici ve istihdam arttırıcı önlemler örnek alınmalıdır. ABD ve Britanya gibi çok yüksek cari açıklarla krize sürüklenen Batı ülkelerinin, neoliberal modelin tüm öğelerini çığneyerek uygulamaya koydukları genişletici ve istihdam arttırıcı önlemler karşısında suskun kalan, hatta bunlara örtülü destek veren IMF'nin bizim gibi ülkelere tamamen zıt doğrultuda reçeteler önermeye hakkı yoktur.

İşsizlikle mücadele doğrultusunda, örneğin, 2003 tarih ve 4857 Sayılı İş Kanunu'nun "esnek" istihdamın önünü açan ve işten çıkarmayı kolaylaştıran hükümleri gözden geçirilmeli ve söz konusu hükümlerin belirli bir süre için askıya alınması sağlanmalıdır. Özel girişimlere faiz

ve dolaylı/dolaysız vergi indirimi yoluyla sağlanacak desteklerin ya da işsizlik sigortası fonundan yararlanmanın kayıtdışıktan çıkma ve işçiyi işten çıkarmama şartlarına bağlanması gibi önlemler düşünülmelidir. Bu tür taahhüdler, reeskont imkanlarının geliştirilmesini ve karşılık oranlarının düşürülmesini isteyen ticari bankalardan da talep edilmelidir.

Kamunun genişleyici politikalarının kamu kesimi bütçe dengelerinde istikrarsızlık yaratmaması için sermaye gelirleri üzerindeki vergi yükü yaygınlaştırılmalıdır. Öncelikle finansal işlemler vergilendirilmelidir. Borsa ve döviz işlemleri üzerine, düşük oranlı, ancak yaygın bir finansal işlem vergisi uygulamaya konulmalıdır.

Merkez Bankası'nın ekonomiye olan sorumluluklarını sadece fiyat istikrarı hedefiyle sınırlayan ve merkez bankasını, ulusal para ve finans piyasalarına müdahale edebileceği tüm araçları elinden alarak edilgenleştiren, enflasyon hedeflemesi anlayışı terk edilmelidir.

Yabancı sermaye giriş çıkışı, yurtdışından borçlanma ve sıcak para hareketleri, ek vergi, munzam karşılık oranları v.b. önlemlerle sınırlandırılmalı, sermaye hareketlerinin kısa vadeli öğeleri caydırılmalı; ulusal ekonomi spekülatif saldırılara karşı korunmalıdır.

Daralması muhtemel döviz girişleri altında dış borçların da yeni bir ödeme profiline kavuşturulması

gereklidir. Döviz işlemleri denetim altına alınınca, özel dış borçların anapara öğeleri için döviz tahsis edilmesi yükümlülüğü ortadan kalacaktır. Alacaklılarla yapılabilecek düzenlemeler, uygun zamanda başlatılabilir.

Hem krizin etkilerini en aza indirmek, hem de uzun vadede işsizliği azaltmak için Gümrük Birliği'nin çerçevesi, "DTÖ'nün imkan verdiği koruma önlemlerini kullanarak" veya bizzat “GB anlaşmasının olağanüstü şartlarına ilişkin hükümlerine başvurmak” suretiyle daraltılmalıdır.

Ülkemiz yaşadığı bunalımdan sahip bulunduğu insan gücü, bilgi ve sermaye birikimiyle, uluslararası finans kapitale ve sermaye çevrelerine bugün istedikleri ağır bedeli ödemediği için çıkabilir ve çıkmalıdır. Unutulmamalıdır ki, Türkiye'nin, uzun vadeli ve dengeli bir sanayileşme / kalkınma vizyonu, kısa / orta vadeli ama ardı arkası kesilmeyen istikrar programlarına terk etme zihniyetinden vazgeçmesi gerekmektedir. Sektörler ve bölgelerarası kaynak tahsislerini uzun vadeli bir iktisadi kalkınma stratejisi doğrultusunda yönlendiremeyen hiçbir ülkenin özellikle de Türkiye gibi görece geri bir ekonomik yapılanmanın gelişmiş ülkeler arasında girmesi ve orada varlığını korumaya devam etmesi olasılığı bulunmamaktadır değerlendirilmesi yapıldı.

Türkiye ekonomisinin yumuşak karnı

“Özel sektörün dış borcu”

ABD ekonomisinde başlayan ve küresel hale gelen kriz Avrupa’yı hem durgunluk, hem de servet etkisiyle vurdu. Türkiye’nin Avrupa ekonomisine bağımlılığı ve özel sektörün kısa vadeli dış borcunun yüksekliği küresel krizin Türkiye’ye etkisini artırıyor.

İş yatırım, küresel konjonktür, Türkiye ekonomisi ve piyasalar için 2009 yılı beklentilerini açıkladı. İş Yatırımın 2009 yılı stratejik öngörüsünde, yılın oldukça zor ekonomik şartlar altında geçeceği görüşü ağırlık kazandı. Stratejide, ABD ekonomisindeki krizin, Avrupa’yı hem durgunluk, hem servet etkisi yoluyla vurduğu saptaması yapıldı. Küresel krize karşı, küresel önlemler alınmasının krizin maliyetini azaltacağı görüşüne yer verildi.

Türkiye ekonomisinin küresel şok-

lara karşı daha güçlü bir konumda olduğu, ancak Avrupa ekonomisine bağımlılığımız ve özel sektörün kısa vadeli dış borcunun yüksekliği küresel krizin Türkiye’ye etkisini artıran temel unsur olarak görüldü. Avrupa’daki durgunluğun Türk sanayisini durma noktasına getirdiği vurgulanarak, ihracat talebindeki keskin düşüşün sanayi üretimini etkilediği, otomotiv, demir çelik bir çok sektörün durma noktasına geldiği saptaması yapıldı. İş Yatırım tarafından yayınlanan 2009 yılı stratejisinde, 2009 yılında ekono-

minin küçüleceği tahmininde bulunuldu.

Stratejide, şirketlerin yatırımlarını dövizle borçlanarak yaptığı ve açık pozisyonunun büyümeye devam ettiği vurgulanarak, döviz borcu yüksek şirketlerin krize karşı Türkiye’nin zayıf karnını oluşturduğu ifade edildi.

Ekonomik durgunluk ve emtia fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak cari açığın 20 milyar dolara düşmesi öngörülüyor. 2009 yılında kamu kesimi, bankacılık ve şirketlerin anapara geri ödemelerinin 88 mil-

yar dolara ulaşacağı tahmin ediliyor. IMF'den 8 milyar dolar finansman sağlandığı takdirde bile rezervlerde 12 milyar dolarlık bir erime olacağı öngörüldü.

İş Yatırım'ın 2009 yılına ilişkin öngörülerini şöyle;

Küresel durgunluk ve deflasyon riskinin arttığı bir konjoktüre giriyoruz.

Türkiye ekonomisinin uzun süre düşük bir hızla büyümesini bekliyoruz.

Merkez Bankası enflasyondaki ge-

rilemeyi beklemeden politika faizlerini düşürecek.

Uluslararası Para Fonu ile yapılan anlaşma ve yüksek faiz oranları Türk lirasının 2009 yılında da cazibesini korumasını sağlayacak.

Devlet İç Borçlanma Senetlerinin faizlerindeki düşüş kar realizasyonlarıyla devam edecek.

İş Yatırım'ın 2009 yılına ilişkin önerileri ise şöyle;

✓ Öngörülebilirliğin azaldığı mevcut konjoktürde risk ve getiri ilişkisi dengeli portföy oluşturma'nın önemi arttı.

✓ Döviz yükümlülüğü olmayan yatırımcılara portföylerinde Türk lirası cinsi yatırım araçlarına ağırlık vermelerini öneriyoruz.

✓ 2009 yılı genelinde hisse senedi gibi büyümeye duyarlı yatırım araçlardan ziyade sabit getirili yatırım araçlarına ağırlık verilmesi.

✓ Faiz oranlarının gerileyeceği bir ortamda, riskin arttığı gerekçeyle, kısa vadeli yatırım araçlarına odaklanılmamalı.

					<i>İyimser Senaryo</i>	<i>Baz Senaryo</i>	<i>Kötümser Senaryo</i>
Makro Ekonomik Tahminler	2005	2006	2007	2008T	2009T	2009T	2009T
GSYİH (YTL milyar)	648,9	758,4	856,4	965	1.048	1.017	1.019
GSYİH (\$ milyar)	481,5	526,4	658,8	742	676	644	536
GSYİH Büyümesi (reel, %, yıllık)	8,4	6,9	4,5	1,5	1,0	-1,5	-4,0
İşsizlik (%)	10,3	9,9	10,6	10,7	11,2	11,5	12,0
TÜFE (% , yıllık, dönem sonu)	7,7	9,7	8,4	11,0	7,5	7,0	10,0
TÜFE (% , yıllık, ortalama)	8,2	9,4	8,8	10,5	9,3	9,0	10,5
ÜFE (% , yıllık, dönem sonu)	2,7	11,6	5,9	12,0	6,0	4,5	4,0
TL/sepet (eşit ağırlıklı) döviz kuru (yıl sonu)	1,46	1,64	1,44	1,83	1,79	1,97	2,10
Dış Ticaret Dengesi	-43,1	-54,0	-62,8	-72,0	-55,3	-45,0	-40,2
Cari İşlemler Dengesi (\$, milyar)	-22,6	-32,2	-37,4	-42,8	-29,3	-20,0	-16,2
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH'ye oran)	-4,7	-6,1	-5,7	-5,7	-4,3	-3,1	-3,0
Konsolide Bütçe Dengesi (GSYİH'ye oran)	-1,3	-0,5	-1,6	-1,4	-2,5	-3,0	-3,4
Kons. Bütçe Faiz Dışı Dengesi (GSYİH'ye oran)	5,5	5,5	4,1	3,9	2,7	2,2	1,7

İtalik rakamlar İş Yatırım tahminidir.

Kaynak : Merkez Bankası, İş Yatırım

Dünya Ekonomisi

Resesyon küresel ekonomiyi sarsıyor

Başta Japonya olmak üzere dünyanın pek çok ülkesinin resesyona girmesi, diğer ülkeleri de resesyon bataklığına sürüklüyor. Bir çok gelişmiş ülkede faizler sıfır seviyesine yaklaştı, bu dalganın da önümüzdeki günlerde diğer ülkeleri etkilemesi bekleniyor.

Japonya'nın ihracatı Kasım'da büyük miktarda azalırken, Asya ülkelerine yapılan dışsatım 1986'dan beri en keskin düşüşünü gösterdi. Resesyonda olan Japon ekonomisinde ithalat yüzde 14.4 oranında gerilerken, ihracat ise yüzde 26.7 oranında azaldı. İhracattaki düşüş art arda ikinci ayda da dış ticaret dengesini eksiye geçirecek kadar büyük oldu. Japonya'da yenin yine kuvvetli olduğu 1980'li yıllardan beri, art arda iki ay dış ticarete açık görülmemiştir.

Yen, 2008'de dolar karşısında yüzde 20 civarında değer kazanırken, global finansal krizden kaygılanan yatırımcılar, yurtdışı yatırımlardan

çıkış ve fonları tekrar Japonya'ya çekmişlerdi. ABD'ye ihracat, otomobil talebindeki daralmanın etkisiyle yüzde 33.8 ile rekor düşüş gösterdi. ABD'nin Japon mallarına talebi, mortgage krizinin 15 ay önce başlamasından beri düşüyor.

Japonya'nın, şimdiye kadar global kriz karşısında çok fazla etkilenmemeyi başaran Asya ülkelerine ihracatı da artık baş döndürücü hızlarda düşüyor. Asya ülkelerine ihracat Kasım'da yüzde 26.7 oranında düşerken, Çin'e yapılan ihracat yüzde 24.5 ile 1995'ten beri en büyük düşüşü gösterdi.

İhracat pazarlarındaki çöküşler Japonya'nın dış ticaret fazlasını zora soktu. Ülkenin dış ticaret açığı Ka-

sım'da 223.4 milyar yen (2.5 milyar dolar) olarak açıklandı ancak beklentilerin altında kaldı.

Japonya Merkez Bankası (BOJ), gösterge faizi yüzde 0.3'ten yüzde 0.1 seviyesine indirdi. BOJ ayrıca yendeki hızlı değer artışı ve talepteki azalma sonrasında şirketlerin karşılaştığı kredi sıkışıklığının aşılması için piyasalara büyük miktarda fonlama yapmaya başladı. Karar sonrasında finans kurumlarına borç verme gecelik faizi, BOJ'un sıfır faiz politikasına son verdiği Temmuz 2006'dan beri en düşük seviyeye ulaştı.

ABD Merkez Bankası'nın yaptığı dramatik faiz indirimi ve ABD'deki gösterge faizin Japonya'daki

faizin altına inmesi, yenin dolar karşısında son 13 yılın en yüksek değerlerine ulaşmasına yol açmış, bu gelişmeler sonrasında Japonya hükümetinin zaten resesyonda olan ekonomiye destek olunması için BOJ üzerindeki baskısı da artmıştı.

Japon hükümeti, 1 Nisan’da başlayacak yeni mali yılda ekonomide büyüme yaşanmayacağı tahminini duyurdu. Ancak hükümet, uygulayacak çeşitli ekonomik destek paketleri ile ekonomide daralmanın önleneceği görüşünde.

Daha karamsar olan özel sektör tahminleri ise, global ekonomide yavaşlamanın derinleşeceği ve ihracata dayalı Japon ekonomisinin bundan ağır darbe alacağını gösteriyor. Hükümet de, global koşulların ağırlaşması halinde Japonya’da ekonomik toparlanmanın yavaşlayacağını kabul etmişti.

İngiltere Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Bean, ülkede faizlerin sıfırlanmasının mümkün olduğunu ve bankacılık sektörüne sermaye katkısı yapılmasının gerekebileceğini söyledi. İngiltere’de faizler yüzde 2 seviyesinde bulunuyor.

İngiltere Merkez Bankası’nın Ekim ayından bu yana faizleri 3 puan indirmesine rağmen piyasalar, 1990’lı yılların başından bu yana ilk kez resesyona giren ülkede daha fazla faiz indirimi bekliyorlar.

İngiltere Merkez Bankası Başkan Yardımcı Bean yaptığı açıklama da “Tamamen sıfıra kadar inmek mi yoksa küçük ama artı bir rakamda

durmak mı gerekir, bu tartışılabilir; aslında bu, para piyasalarının işleyişine bağlıdır. Sıfıra inmenin zorluğu şu ki, o zaman bankalara kendi likiditelerini yönetmeleri için hiç inisiyatif bırakamıyorsunuz. Kredi darlığının şirketlere verdiği zarar yüzünden bankaların daha çok borç vermeleri için hükümetlerin daha fazla önlem alması gerekmekte. Asıl sorun dünyadaki bankaların bireysel ve özel şirketler verdikleri kredileri ne ölçüde kısıtlandı. Belli ki, kredileri ne kadar çok kısırlarsa aşağı yönlü gidiş o kadar hızlanır” diye konuştu.

Çin Merkez Bankası, 1 yıl vadeli borç alma ve borç verme oranlarını 27 baz puan indirirken, bankaların munzam karşılık oranlarını da yüzde 0.5 oranında düşürdü. Bu kararlarla birlikte Eylül ortasından beri alınan faiz indirim karar sayısı beş oldu.

Bir yıllık banka kredilerinin maliyeti yüzde 5.58’den yüzde 5.31’e düşerken, gösterge bir yıllık mevduat faiz oranı yüzde 2.52’den yüzde 2.25’e indi. Çin’deki beş büyük bankanın munzam karşılık oranı yüzde 16’dan yüzde 15.5’e inerken, diğer bankaların karşılık oranları yüzde 14’ten yüzde 13.5’e indi.

İrlanda hükümeti, ülkenin üç büyük bankasına 5.5 milyar Euro (7.68 milyar dolar) fon aktaracağını ve Anglo Irish Bank’ta ortaya çıkan kredi skandalından sonra bu bankanın çoğunluk hissesini alacağını açıkladı.

Yatırımcılar, hükümetten diğer ül-

kelerdeki kurtarma paketlerine benzer bir paket için adım atmasını aylardır bekliyorlardı. Ancak hükümet üzerindeki baskı, Anglo Irish Bank’ın üst düzey bir yöneticisinin bankadan aldığı 87 milyon Euro (121.4 milyon dolar) kredi hakkında hissedarlara bilgi vermediğinin açıklanmasıyla şiddetlendi. Bankanın hisseleri tüm zamanların en düşük değeri olan 19 Euro sente düştü. İrlanda’nın finansal denetleme ve düzenleme kurumu, büyük İrlanda bankalarında yöneticilerin kullandığı krediler konusunda inceleme başlattı.

İrlanda hükümeti, Bank of Ireland ve Allied Irish Banks bankalarına ikişer milyar Euro yatırım yapacağını ve karşılığında alacağı imtiyazlı hisselerle “önemli konular” hakkındaki kararlarda yüzde 25 söz sahibi olacağını açıkladı.

Hükümet, yönetici atamaları ile sermaye ve mülkiyet değişiklikleri konusundaki kararlara müdahale edebilecek. Söz konusu bankalar şirket ve konut sahibi olmak isteyenlere verilen kredilerin artırılması konusunda bir kredi paketine de imza attılar.

İrlanda hükümeti ayrıca Anglo Irish Bank’a 1.5 milyar euro yatırım yapacak ve karşılığında yıllık sabit yüzde 10 temettü ile bankanın kontrolünü sağlayan yüzde 75’lik hisse alacak. İrlanda hükümeti ihtiyaç halinde bankanın “sağlıklı ve işler bir kurum” olarak kalması için yeni sermaye sağlayabileceğini belirtti.

ÜFE:8,11, TÜFE:10,06

Aralık ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde -3,54 düşüş, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 8,11 bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 8,11 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 12,72 artış gerçekleştirdi. Aylık değişim tarım sektöründe yüzde -2,87, sanayi sektöründe ise yüzde -3,69 olarak gerçekleşti. Endekste kapsanan 756 maddeden 201 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 268 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 287 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

Aralık ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde -0,41 düşüş, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 10,06, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 10,06 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 10,44 artış gerçekleştirdi. Ana harcama grupları itibariyle biray önceye göre en yüksek artış yüzde 1,49 ile çeşitli mal ve hizmetler grubunda gerçekleşti. En yüksek yıllık artış ise yüzde 22,88 ile konut grubunda yaşandı. Endekste kapsanan 454 maddeden 238 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 145 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş yaşandı.

ÜFE	ARALIK 2008 (2003=100)	ARALIK 2007 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	-3,54	0,15
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	8,11	5,94
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	8,11	5,94
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	12,72	6,31

TÜFE	ARALIK 2008 (2003=100)	ARALIK 2007 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	-0,41	0,22
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	10,06	8,39
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	10,06	8,39
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	10,44	8,76

		2008											
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,42	2,56	3,17	4,50	2,12	0,32	1,25	-2,34	-0,90	0,57	-0,03	-3,54
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,42	3,00	6,26	11,04	13,39	13,76	15,18	12,49	11,48	12,11	12,08	8,11
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,80	1,29	0,96	1,68	1,49	-0,36	0,58	-0,24	0,45	2,60	0,83	-0,41
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,80	2,11	3,09	4,82	6,38	6,00	6,61	6,35	6,83	9,60	10,52	10,06

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Kasım (Milyon YTL)			2008 Yılı Bütçe Hedefi
	2007	2008	Artış (yüzde)	
Genel Bütçe Gelirleri	170.194	188.248	10.6	199.410
Vergi Gelirleri	140.589	156.073	11.0	171.206
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	45.073	51.507	14.2	52.600
Gelir Vergisi	31.418	34.901	11.0	38.100
Gelir Vergisi Tevkifatı	28.709	31.768	10.6	35.141
Kurumlar Vergisi	13.655	16.606	21.6	14.500
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	13.473	15.922	18.1	14.264
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	3.496	3.946	12.8	4.029
Motorlu Taşıtlar Vergisi	3.381	3.819	12.9	3.877
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	58.109	61.916	6.55	71.382
Dahilde Alınan KDV	15.511	15.487	-0.15	17.652
Özel Tüketim Vergisi	35.548	38.512	8.33	44.719
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	2.894	3.383	16.8	3.976
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	26.301	30.461	15.8	33.502
İthalde Alınan KDV	24.025	27.866	15.9	30.500
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	7.484	6.939	-7.28	8.978
Harcamalar	184.402	202.030	9.55	222.553

EKONOMİK VERİLER

	2007	2006	2005	2004	2003	2002
GSYH (Cari fiyatlarla milyon YTL)	856.387	758.391	648.932	559.033	454.781	350.476
GSYH (milyon/dolar)	658.786	526.429	481.497	390.387	304.901	230.494
GSYH (Değişim Hızı sabit fiyatlarla %)	4.5	6.9	8.4	9.4	5.3	6.2
Kişi başına GSMH (ABD Doları)	9.333	6.477	5.008	4.172	3.383	2.598
Üretim Endeksi	145.0	137.6	130.0	123.4	112.4	103.3
Toplam İhracat (milyon/dolar)	107.213	85.535	73.476	63.167	47.253	36.059
Toplam ithalat (milyon/dolar)	170.057	139.576	116.774	97.540	69.340	51.554
Dış Ticaret Dengesi (milyon/dolar)	-62.844	-54.041	-43.298	-34.373	-22.087	-15.495
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	63.0	61.3	62.9	64.8	68.1	69.9
İşsizlik Oranı (%)	11.0	9.9	10.3	10.3	10.5	10.6
Kamu Net Borç Stoku (milyon YTL)	248.974	259.527	270.617	274.456	250.841	215.680
İç Borç Stoku (milyon YTL)	255.310	251.470	244.782	224.483	194.387	149.870
Dış Borç Stoku (milyon/dolar)	247.200	205.548	168.716	160.760	144.266	129.671
Merkezi Yönetim Borç Stoku (milyar/dolar)	286.3	245.5	247.1	235.8	202.6	148.5
Cari İşlemler Dengesi (milyon/dolar)	-37.996	-32.193	-22.604	-15.559	-8.036	-1.519

(Bin YTL)	2008		2007		2006
	12 Aralık	5 Aralık	28 Aralık	14 Aralık	29 Aralık
Emisyon	36.868.762	38.390.740	27.943.811	28.968.347	23.048.304
Para Arzı					
- M1	87.170.400	87.837.024	77.674.822	76.996.964	42.624.107
- M2	434.048.100	431.142.208	345.028.428	341.129.239	182.101.091
- M3	459.681.256	455.966.792	370.077.665	366.969.609	191.489.106
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	261.529.359	261.784.252	209.845.693	208.316.505	168.858.028
- Vadeli Tasarruf	183.078.470	182.993.927	144.025.106	143.395.546	116.860.397
- Vadesiz Tasarruf	16.270.463	17.521.115	13.502.656	14.056.794	11.889.211
- Vadeli Ticari	38.626.364	37.769.751	27.046.729	26.770.060	22.616.587
- Vadesiz Ticari	10.847.846	10.475.483	13.150.172	11.223.498	8.948.002
- Resmi Mevduat	12.706.216	13.023.976	12.121.030	12.870.607	8.543.831
Kredi Stoku	279.461.014	279.182.754	222.832.596	220.472.874	174.353.503
- Tüm Banka Kredileri	279.461.014	279.182.754	222.832.596	220.472.874	174.353.503
- M.B. Kredileri	0	0	0	0	0
Bank. El. Tah. ve Bono	172.596.398	172.213.893	148.075.355	147.836.857	140.748.782

Mevzuat Değişiklikleri

- 02.12.2008** - Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 7)
- Aracılık Faaliyetinde Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No: 107)
 - Aracı Kuruluşların Türev Araçların Alım Satımına Aracılık Faaliyetlerinde Düzenleyecekleri Belgeler ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No: 108)
 - Aracılık Faaliyetinde Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No: 109)
 - DÜZELTME (Dış Ticaret Sermaye Şirketlerine İlişkin Karar ile İlgili)
- 03.12.2008** - Bankaların Konsolide Finansal Tablolarının Düzenlenmesine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- 05.12.2008** - Döviz Kazandırıcı Faaliyetlerde Damga Vergisi ve Harç İstisnası Uygulaması Hakkında Tebliğ (Seri No: 4)
- İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ (İhracat: 2008/6)
- 06.12.2008** - 5811 Sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanuna İlişkin Genel Tebliğ (Seri No: 1)
- Gelir Vergisi Genel Tebliği Seri No: 269
 - Devlet Muhasebesi Standardı 4 - Dövizle Yapılan İşlemler ve Döviz Kurlarındaki Değişimin Etkileri
- 18.12.2008** - 2008/14387 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (I) Sayılı Listenin (B) Cetvelinde Yer Alan Bazı Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi Tutarlarının Belirlenmesine İlişkin Karar
- 20.12.2008** - Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 320)
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 388)
 - Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VI, No: 22)
- 21.12.2008** - Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 23.12.2008** - Değerli Kağıtlar Kanunu Genel Tebliği (Sayı: 2008-1)
- Özel İletişim Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 4)
 - Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerde Bandrollü Ürün İzleme Sistemi Genel Tebliği (Seri No: 5)
 - Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 35)
 - Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 40)
 - Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 51)
 - Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 54)
 - Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 57)
 - Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 111)

- Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 270)
- 24.12.2008** - Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 58)
- Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Miktarlara Yükseltme Sürelerinin Uzatılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: İç Ticaret 2008/2)
- 25.12.2008** - Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin Sosyal Güvenlik Kurumuna Verilmesine ve Primlerin Ödenme Sürelerine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- 26.12.2008** - Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 31)
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (Türk Lirası ve Kuruş Kullanımında Özel Kesim Muhasebe Sistemine İlişkin Olarak İşletmeler Tarafından Uyulacak Esaslar Hakkında) (Sıra No: 15)
- 27.12.2008** - Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 389)
- 29.12.2008** - Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığının 2008-32/34 Sayılı Tebliğine İlişkin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Genelgesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Genelge Sayı: 2008/9
- 4822 Sayılı Kanun ile Değişik 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 5728 Sayılı Kanunla Değişik 25 inci Maddesine ve 5560 Sayılı Kanunla Değişik 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3 üncü ve 17/7 nci Maddelerine Göre 2009 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (No: 2008/1)
- 30.12.2008** - 5827 Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 2008/14420 Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintileri Hakkında Karar
- Çiftçi Kayıt Sistemine Dahil Olan Çiftçilere Mazot ve Kimyevi Gübre Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2008/73)
- Asgari Ücret Tespit Komisyonu Kararı (No: 2008/1)
- 31.12.2008** - 2008/14486 Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar
- Mükerrer** - 5828 2009 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu
- 5829 2007 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu
- 4. Mükerrer** - Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Konsolide Finansal Tablolarının Düzenlenmesine İlişkin Tebliğ
- 2008/2 Sayılı Tasarım Desteği Hakkında Tebliğ'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2008/8)
- Gayrimenkul İnşaat Anlaşmalarına İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı Yorumu (TFRS Yorum15) Hakkında Tebliğ Sıra No: 124
- Yurt Dışındaki İşletmede Bulunan Net Yatırımın Finansal Riskten Korunmasına İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı Yorumu (TFRS Yorum 16) Hakkında Tebliğ Sıra No: 125
- Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulamasına İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 1) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ Sıra No: 126
- Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 27) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ Sıra No: 127
- 5. Mükerrer** - 2008/14481 Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı ile Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar

Vergi Takvimi

- 05.01.2009** - Kasım 2008 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Bildirim Formu (Form Ba)
- Kasım 2008 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Satışlarına İlişkin Bildirim Formu (Form Bs)
- 07.01.2009** - Aralık 2008 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kâğıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödemesi
- 12.01.2009** - 16-31 Aralık 2008 Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 16-31 Aralık 2008 Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
- 15.01.2009** - Aralık 2008 Dönemine Ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamullerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisinin (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Özel İletişim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödemesi
- 20.01.2009** - Aralık 2008 Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin EK:4 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Aralık 2008 Dönemine Ait Kolalı Gazozlara İlişkin EK:7 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Aralık 2008 Dönemine Ait Alkollü İçeceklere İlişkin EK:8 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Aralık 2008 Dönemine Ait Tütün Mamullerine İlişkin EK:9 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Aralık 2008 Dönemine Ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallarına İlişkin EK:10 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Aralık 2008 Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müsabakalarına ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Şans Oyunları Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Müşterek Bahislere İlişkin Eğlence Vergisinin Beyanı ve Ödemesi ile Diğer Eğlence Vergilerine İlişkin Eğlence Vergisinin Ödenmesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Yangın Sigortası Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 23.01.2009** - Aralık 2008 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Muhtasar Beyanname ile Beyanı
- Ekim - Kasım - Aralık 2008 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Muhtasar Beyanname ile Beyanı
- Aralık 2008 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Muhtasar Beyanname ile Beyanı
- Aralık 2008 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Beyanı
- Ekim- Kasım- Aralık 2008 Dönemine Ait GVK Geçici 67. Mad. Kapsamında Yapılan Tevkifatların Muhtasar Beyanname ile Beyanı
- 26.01.2009** - Aralık 2008 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Ekim - Kasım - Aralık 2008 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 1-15 Ocak Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
- 1-15 Ocak Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- Ekim - Kasım - Aralık 2008 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- Aralık 2008 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Ödemesi
- Ekim- Kasım- Aralık 2008 Dönemine Ait GVK Geçici 67. Mad. Kapsamında Yapılan Tevkifatların Ödemesi
- 31.01.2009** - 2008 Yılında Kullanılan Defterlerin 2009 Yılında da Kullanılmak İstenmesi Halinde Yasal Defterlere İlişkin Ara Tasdik
- Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre 2008 Yılına Ait Yevmiye Defterinin Kapanış Tasdiki

Aralık 2008 Kronoloji

- 01 Aralık** Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Ekren, küresel krizden Türkiye'nin daha az etkileneceğini söyledi.
- 02 Aralık** Türkiye Gazeteciler Sendikası üyeleri ve medya emekçileri, ekonomik kriz bahane edilerek medyada yaşanan işten çıkarmaları düzenlediği yürüyüşle protesto etti.
- 03 Aralık** Merkez Bankası özel sektörün dış borcunun 145 milyar dolar olduğunu açıkladı.
- 04 Aralık** 2008 yılı Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri törenle Yaşar Kemal, Turgut Cansever ve Aladdin Yavaşca'ya verildi.
- 05 Aralık** TÜİK sanayi üretiminde yüzde 8.5'lik düşüş yaşandığını açıkladı.
- 06 Aralık** ABD Kongresi Otomotiv devleri General Motors, Chrysler ve Ford'a 17 milyar dolarlık destek sağlama kararı aldı.
- 07 Aralık** Yüksek Seçim Kurulu Başkanı Muammer Aydın, seçmen kütüklerine itiraz süresinin uzatılması yönündeki talepleri reddetdiklerini bildirdi.
- 08 Aralık** AB Dışişleri Bakanları, Türkiye'nin vakit geçirmeden siyasi partiler yasasını değiştirmesini istedi.
- 09 Aralık** Yunanistan'da poisin 16 yaşındaki bir gençti öldürmesinden sonra başlayan gösteriler Yunanistan'ı savaş alanına çevirdi.
- 10 Aralık** Devlet Bakanı Kürşat Tüzmen 2008 yılında 125 milyar dolarlık ihracatın aşılabileceğini söyledi.
- 11 Aralık** Genelkurmay Başkanlığı 2008 yılı başından bu yana 670 teröristin öldürüldüğünü, 214 teröristin sağ ele geçirildiğini, 165 teröristin de teslim olduğunu açıkladı.
- 12 Aralık** Kıbrıs'lı Rum lider Tasos Papadopoulos 74 yaşında öldü.
- 13 Aralık** Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Başkanı Kemal Derviş, mali krizin güvenlik sorunlarına yol açabileceği uyarısında bulundu.
- 14 Aralık** Bağdat'a veda ziyareti yapan Bush'a Irak'lı gazeteci basın toplantısında ayakkabılarını çıkarıp fırlattı.
- 15 Aralık** Türkiye ekonomisi 2008 yılı üçüncü çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0.5 büyüdü.
- 16 Aralık** TBMM Genel Kurulu'ndaki 2009 yılı bütçe görüşmeleri sert tartışmalarla başladı.
- 17 Aralık** Bankalar Birliği, ödeme kabiliyeti olan firmalar için borç yapılandırma üzerinde çalıştıklarını açıkladı.
- 18 Aralık** Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü'nün günlük üretim miktarını 2.2 milyon varil azaltmasına karşın petrol fiyatları 38 dolara indi.
- 19 Aralık** TÜSİAD Başkanı, ekonomi yönetiminin global krizi geleneksel bir arz şoku gibi değerlendirdiğini söyledi.
- 20 Aralık** Başbakan Erdoğan, dağıtılan bedava kömürlerden dolayı yaşanan hava kirliliğini haber yapan gazeteleri sert bir dille eleştirdi.
- 21 Aralık** CHP kurultayında Çağdaş Türkiye İçin Değişim başlıklı yeni program ve CHP tüzük değişikliği yapıldı.
- 22 Aralık** İsrail Cumhurbaşkanı Olmert, Cumhurbaşkanı Gül ve Başbakan Erdoğan ile görüşti.
- 23 Aralık** Küresel krizi önceden tahmin eden ekonomist Rubini, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 12 gelişmekte olan ülkenin mali krizin eşiğinde olduğunu iddia etti.
- 24 Aralık** Şırnak'ta PKK'lı teröristlerin saldırısına uğrayan askeri araçtaki 3 asker şehit düştü, 13 asker yaralandı.
- 25 Aralık** Asgari Ücret Tespit Komisyonu, 2009 yılında uygulanacak asgari ücreti, işçi kanadının protesto ederek katılmadığı toplantıda 527.13 TL olarak belirledi.
- 26 Aralık** Milli Eğitim Bakanı Çelik, 8 bin kadrolu öğretmen ataması yapılacağını açıkladı.
- 27 Aralık** İsrail savaş uçakları, Katyuşa roketi atan Hamas'ın bulunduğu bölgeyi yoğun hava saldırısı ile yerle bir etti. 225 kişi öldü, 700 kişi yaralandı.
- 28 Aralık** İsrail'in Gazze Şeridi'nde iktidarda olan Hamas'a karşı düzenlediği hava saldırısı sürdü. Ölü sayısı 300'e ulaştı, 900 kişi yaralandı.
- 29 Aralık** Cumhurbaşkanı Gül, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne Başbakan Erdoğan'ın aile doktoru Prof.Dr. Yunus Söyleti'yi atadı.
- 30 Aralık** İsrail, Gazze'ye yönelik saldırısını olanca şiddetiyle sürdürüyor, 39'u çocuk 384 Filistin'li saldırılarda hayatını kaybetti.
- 31 Aralık** Gazze yeni yıla İsrail bombardımanında girdi. AB'nin 48 saatlik geçici ateşkes çağrısını İsrail reddetti.